

בכל השנה לשם חטאת הרי הם פסולין! וטעמו יבואר בגמרא.

שמעון אחי עזריה אומר: כל הקרבנות [חוץ מפסח בזמנו וחטאת]⁽¹⁰⁾ שנשחטו שלא לשמן, הרי אם שחטן לשם קרבן שקדושתו גבוה מהן הרי הם כשרין. אבל אם שחט לשם קרבן שהוא נמוך מהן הרי הם פסולין לגמרי, ואין מקטירין אותם⁽¹¹⁾.

כיצד, באיזה אופן נחשב שנשחט לשם גבוה, ובאיזה אופן לשם נמוך מהן,

א. קדשי קדשים כגון עולה ואשם, ששחטן לשם

וכך היה שונה רבי אליעזר: הפסח שנשחט שלא לשמו בזמנו פסול, ואילו החטאת והאשם שנזבחו שלא לשמן בכל זמן הרי הם פסולין!

וכך אמר רבי אליעזר לבאר את טעמו: החטאת באה לכפר על חטא, והאשם גם הוא בא לכפר על חטא, ולכן יש להשוות את הלכותיהם – מה חטאת פסולה כאשר היא נזבחה שלא לשמה, אף האשם פסול כאשר הוא נזבח שלא לשמו!

יוסי בן חוני אומר: כשם שפסח וחטאת שנזבחו לשם קרבנות אחרים הרי הם פסולים, כן קרבנות אחרים הנשחטין בי"ד בניסן לשם פסח⁽⁹⁾, והנשחטין

מפני מחשבתו, הרי בסתמא יחשב לשם שלמים ויתעיל כעקירה, ובהכרח שפסולו מפני ששחט פסח שלא בזמנו, ולפיכך בסתמא נחשב כ"פסח" ונפסל משום שנשחט שלא בזמנו.

אולם יתכן שאין כוונתו שנחשב "פסח" ונשחט שלא לשמו, אלא שרינו לעקרו ולעשותו שלמים, ודינו כשלמים, ולפיכך כשמקריבו בכל ימות השנה לשם פסח יחשב כמקריבו שלא לשמו, ועל כך תירץ שאי אפשר להחשיבו כשחט שלא לשמו שהרי הוקדש לשם פסח, אלא שפסולו ששחטו לפני זמן הפסח, וראה בהערה הבאה.

אולם יתכן שאין כוונתו שנחשב "פסח" ונשחט שלא לשמו, אלא שרינו לעקרו ולעשותו שלמים, ודינו כשלמים, ולפיכך כשמקריבו בכל ימות השנה לשם פסח יחשב כמקריבו שלא לשמו, ועל כך תירץ שאי אפשר להחשיבו כשחט שלא לשמו שהרי הוקדש לשם פסח, אלא שפסולו ששחטו לפני זמן הפסח, וראה בהערה הבאה.

9. רש"י פירש שמדובר בשאר בזבחים שנזבחו בי"ד בניסן לשם פסח. ולכאורה תמוה, שהרי בשלמא פסח שנשחט לשם קרבן אחר, אינו נפסל אלא בי"ד, כי בשאר ימות השנה נעקר ונעשה שלמים, ואין היכי תמצוי לשחוט פסח בזמן אחר שלא לשמו, אבל בשאר הנשחטים לשמו הרי בכל השנה שייך מחשבה לשם פסח [וצריך עקירה לקרבן אחר] ולמה לא יפסלו.

ומוכח שלדעת רש"י עצם קדושת הפסח בשאר ימות השנה נחשבת כשלמים, וכשחושב בהם לשם פסח, היינו לשם שלמים, רק אינו עולה לשם חובה. [ומה צריך עקירה הוא מדיני הקרבנות, שפסח אינו קרב לשלמים בלי עקירה, אך נחשב כשלמים א]

ב. מו"ר הגרא"ל העיר, שחטאת לשם פסח תפסל בכל זמן, כי פסולה אינו תלוי במחשבה "לשם פסח" אלא במחשבה שלא לשמו. וישיב בכך את קשיית החשק שלמה למה אמר רבי אלעזר שהחטאת פסולה בכל זמן, והרי פשיטא הוא, שהרי זמנה כל השנה. ובהכרח שבא ללמד שפסולה כל השנה גם במחשבה לשם פסח שאינה פוסלת בשאר קרבנות כל השנה. [ועל תיבות "בי"ד ניסן" העיר שגם בי"ד אייר פוסלת מחשבה לשם פסח שני, כמבואר בבנין ציון ח"א ל']

ג. בפשטות סברתו של יוסי בן חוני היא, שמחשבה לשם פסח וחטאת דינה חמור משאר המחשבות, ואין זה כחומרא של פסח וחטאת שנפסלים במחשבת שלא לשמו בעלמא, אלא חומרא נוספת, וצריך להבין כיצד למד מזה לזה, [כמבואר בדף יא ב שלמד שכל הפוסלים בפסח, נפסלים בשחיטה לשמן]. אמנם בכתבי הגר"ח [כריתות כו ב] מבואר שמחשבת שלא

10. רש"י פירש: שחטן לשאר זבחים לשם גבוה מהן, ומשמעות לשונו היא ששמעון אחי עזריה לא אמר דינו על פסח וחטאת, והם נפסלים אפילו כשחשב לשם גבוה מהן.

וראה בקרן אורה שדייק מלשון המשנה להיפך, ששינוי בסמוך "כיצד, קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים" ומשמע שמדובר בכל קדשי קדשים, ואפילו חטאת אינה נפסלת אלא לשם נמוך ממנה. [ועיין חשק שלמה שחטאת גבוה מכלם, אך להלן צ"ב ששינוי שאשם מצרע גבוה ממנו].

וכתב, שאם במחשבה לשם גבוה מהן כשרים ומרצים, גם חטאת אינה נפסלת כשחשב לשם גבוה מהן. אבל אם לשם גבוה מהן כשרים ולא מרצין, מסתבר שגם בחטאת יודה שנפסלת לגמרי אף לשם גבוה.

ולכאורה מלשון הגמרא משמע שהחטאת נפסלת, [לפי הצד שבגובה כשרין ולא מרצין], שהרי אמרו שאם דעתו שכשרין ולא עלו, נמצא שחולק עם תנא קמא רק בחדא. דהיינו שנפסלין בנמוך מהן. ואילו סובר שגם בחטאת לשם גבוה לא נפסלו, נמצא שלעולם נחלקו בתרתי, ובהכרח ששמעון אחי עזריה לא דיבר בחטאת. וראה הערה 16 על תוס', ולהלן יא ב הערה 3.

11. החזו"א [א יג] כתב שרק לשם נמוך מהן פסולין, אבל לשם שוים כשרים, ודן אם שייך מציאות שיהיו שוין. וכן נקט הקרן אורה, וביאר שלכן אין פסח שלא לשמו נפסל, כי בכור ומעשר שוין לו.

ובתוס' הגרעק"א למשניות והרש"ש נקטו שבכור קודם